

Kar pa zadeva sekanje svetlih in nizkih gozdev, se sme to že bolj do golega storiti; samo pazi naj se na to, da se drevje seka kolikor je moč pri polti (tik pri korenini), ker iz korenin začne potem gnati kmali novi zarod. Posebno listnato drevje, k čimur se prišteva hrast, jesen, brestje, jagnjeta i. t. d., ima čudovito plodnost v koreninah. Zlasti, ako se stara debela s spijočimi očmi posekajo, požene naglo iz korenin novo drevje, ki starega obilo nadomesti. Tedaj je treba dobro gledati pri sekanju gozdev na razne okoliščine, kako in kje naj se seka, in tudi, kdaj naj se to zgodi. O prvih dveh točkah smo po večjem že govorili; toliko naj dostavimo še, da topli vlažni vetrovi mlademu gozdu niso ravno škodljivi. Kar pa zadeva čas, kdaj naj se gozd seka, se je priporočevala najbolj pomlad, dokler drevje še ni muževno. Za vlažne in močvirnate kraje se je svetoval celó zimski čas. Pri sekanju naj se pazi na to, da se drevje na pošev odsekuje; da se lubje štórov nič ne poškodeje in okruši, in tudi na to naj se dobro gleda, da se drevesni štóri sami ne razkoljejo, ker na tem je urnejša rast mladega zaróda.

Globoko perstno zemljišče in milo podnebje je listnatim gozdom naj bolj vgodno.

Smesne gozde dobro gojiti se je skor naj bolj priporočevalo; to pa se zgodi, ako les pri sekanju umno prebiramo. Na en oral se je svetovalo pustiti stati n. pr. 60 do 80 bogato-semenskih dreves raznega plemena; tako ni po eni strani mladi zarod preveč v senci, po drugi pa ima varstvo zoper vetrove. Pa tudi naj se ne pušča rasti tako drevje, ki prenašlo vkviško hiti; bolje so v to čokata, močna debela. Ako si gojimo v takih smesnih gozdih tudi hrastje in brestovje, je treba paziti, da taka drevesa ne stojijo preveč posamesno, ampak v skupinah (Gruppen). Smesni gozd zahteva dobre zemlje in shaja naj bolje po ne previsokih gričih. Kar pa zadeva obsekovanje dreves (Blätterhieb) za kermo, priporočevalo se je to posebno bolj revnim gospodarjem. Gorski javor in jesen dajeta namreč izverstno pičo za živino. Čas za pripravljanje take kerme se je imenoval naj bolj pripraven o Kresu. (Prih. dalje.)

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

II. Kar so ti trije učenjaki pisali o slovnici Metelkovi, to je čversta kritika, ktera ne podira le, ampak tudi zida. In taka bodi nam Slovencem v čislih. Povedali so mu, vzlasti o čerkah in njihovih oblikah, prijazno in spodobno skor vse, kar se mu je pozneje

očitalo neprijazno in časih celo nedostojno! Iz Gorice mu je 12. sept. 1825 Valentin Stanic (Stanig r. 1774, u. 1847), ki je bil ondi oziroma to, kar Dajnko na Štajarskem, Jarnik na Koroškem, pisal to-le: „Povedati Vam moram, da mi oblika novih čerk, malo da ne vseh, ni všeč“. Tako sta sodila i Ravnikar i Kopitar; Metelko sam ni bil z njimi prav zadovoljen (Vorrede XXVIII); čislali pa so notranjo veljavo njegove slovnice vsi, posebej tudi M. Čop in P. J. Šafařik.

Pavel Josef Šafařik (r. 1795, u. 1861) je l. 1826 spisal ter v Budi (Ofen) dal na svetlo „Die Geschichte der slawischen Sprache und Literatur nach allen Mundarten“. Ta knjiga mu je bila osnova, po kateri je zložiti hotel polagoma slovstveno zgodovino vseh rodov slovanskih. Obračal se je iz Novisada, kjer je bival do l. 1833, pismeno do raznih pisateljev, naj mu pomagajo v ta namen. Izmed Slovencev sta ga podpirala Kopitar in Matija Čop, tedaj knjižničar ljubljanski. Prijateljsko so si dopisovali, in razun Kopitarja je bil vzlasti Šafařik, kateri je Čopu, kakor sam pravi, nekako vsilil veselost do slovanskih in slovenskih reči. Marljivo je nabiral Čop vse, karkoli je mogel dobiti o bukvah slovenskih (windischen), popisal jih ob kratkem in poslal je spis svoj, 100 strani v celih polah, učenemu prijatelju v naznanjeni namen. Poslal ga je bil po Kopitarju, kateri je kratko pa krepko po svoji navadi tu in tam še kaj pristavil, ter pisal o tej priliki Šafařiku: „To so krasni spiski; javaljne bi bili mogli od kod drugod za svoje delo dobiti tako dobre priprave. Čop je mehke presojevatelj in obširnega vzajemnega znanja (Zhóp ist ein milder Recensent und von extensivem Vergleichsge-sichtskreis)“. Šafařik je jugoslovansko književno zgodovino tedaj bil sicer doveršil, ali na svetlo jo je še le po njegovi smerti dal Jos. Jireček (l. 1864 in 1865 v Pragi). V prvem zvezku, ki ima v sebi slovensko pa glagoliško pismenstvo (Paul Jos. Šafařik's Geschichte der südslawischen Literatur. I. Slowenisches u. Glagolitisches Schriftthum), se bere p. o Metelkotu str. 40, 41: Temu dobremu jezikoslovcu in pridnemu pisatelju gre hvala, da je kranjski pismenosti dal več jedernatih jezikoslovnih in naučnih bukev, in ta hvala bode še večí, kadar pride na svetlo njegov slovenski slovar, o katerem se dela že nekaj let. S svojo slovnico (Lehrgebäude) slovenskega jezika po Dobrovskega sostavu je slovničnemu razlaganju kranjskega narečja dal znanstveno, stanovitno podlago: prihodnjemu slovanskemu Jak. Grimmu pa prijetno pripravo k spisanju občne primerjajoče slovnice. Da bi pač le predolgo ne izostala po tem sostavu narejena poljska, serbska in hrovaška slovnica! In str. 61: Zasluženje, katero si je Metelko pridobil, ker je Dobrovskega slovnični sostav obernal na jezik slovenski in tako slo-

vanskim jezikoslovcem podal vgodno, tehtno, kaj pripravno naučno knjigo, to zasluženje je brez vsega pregovarjanja veliko in stanovito. V tej knjigi skuša Metelko popolno in dosledno vstreči potrebi, katero sta čutila n. pr. že Popovič, Gutschmann i. t. d. in katero je na tanko opisal Kopitar, da tiste glasove, za ktere latinska abeceda nima znankov, piše z lastnimi čerkami, kakor je l. 1824 poskušal že tudi P. Dajnko. Bilo je odslej na Kranjskem več bukev natisnjenih v tej Metelkovi abecedi; vzdiga se pa tudi zoper to čerkopisje precej veliko nasprotovanje.

V predgovoru k svoji slovnici str. XXVI. pripoveduje Metelko o Markotu in Dajnkotu, da sta oba popravljala naš čerkopis, pa da ga nobeden ni popravil. Po moji misli, pravi, bi bil Dajnko bolj prav storil, ko bi se bil v svoji slovnici v marsikterih rečeh ravnal bolj po Šmigocu; pa — quilibet abundet in sensu suo.

S kolikim vspehom je delal pa Metelko in kako osoda je imela njegova pisava — Metelčica?

Šolsko obzorje.

Iz rogačkega okraja na Štajarskem. Kam? v Zagreb ali v Linc? To je vprašanje pri nas zastran obiskovanja učiteljskega zbora. V Linc je predač, v Zagreb je bližje. Šli bodemo k našim slovanskim prijateljem, in se bodemo z njimi ne samo dušno ampak tudi telesno združevali in pomenkovali o narodni šoli. Ker se bode v Zagrebu sploh slovansko šolstvo pretresovalo, je tedaj za nas slovenske učitelje veliko važnejši slovanski učiteljski zbor, kakor nemški. Mi učimo na slovenski zemlji in imamo vestno skrbeti za prihodnji omikani slovenski narod, kateri je žalibog! tako dolgo dremal, in tedaj ne po svojem vzroku še v marsikteri nevednosti tava. Pri tem zboru bomo slišali zdatna jederca za slovensko šolstvo, in pri nas bode, da narodu v smisli, ktera se mu prilega, k omiki in izobraženosti pripomoremo! Na kaki način se naj to sploh godi, kako naj se naše šolstvo vravná, da se bo v njem za pravi napredek ljudstva delalo, vse to bomo slišali. Kteri učitelj je tedaj ud velikega slovanskega debila, se bo potrudil, iti za bratevskim in prijateljskim vabilom in klicem pogumnih zagrebčič školnikov k splošnemu slovanskemu učiteljskemu zboru!

Bolj ko se bomo edinili, večja bo naša moč in obilnejši bojo naši vspehi! Če se pa ne bomo mezili in gibali, nam osoda ne bode mila! Sami od sebe nam ne bodo začeli pečenji tiči iz zraka letati. Tirjati moramo! Kakor nam odbor za stanovanje v 13. listu „Uč. Tov.“ naznanja, obiskovalci tega zbora ne bodo imeli velikih stroškov, kar bo vsakemu mogočejše se ga vdeleževati. V tem okraju smo 22. avgusta vsi potniki proti Zagrebu, razun če še kterelega kakšna nenadna okolščina ne zadene; popred pa še moramo odpust dobiti. Tedaj le obilno 22. avgusta v Zagreb, da bomo imé tega zbora mogli djati v zlati okvir. Da se vidimo, zdravi!

Ivan Žolnir.

Iz Gorenškega. „Vaterland-ov“ dopisnik ABC 17. pret. m. razkladal je o učiteljskih zadevah po deželi tako nepremišljeno, da mu mora vsakdo